

Demokratická **opozícia**

vo **Venezuele**

laureát Sacharovovej ceny za rok 2017

Od roku 1988 Európsky parlament udeľuje Sacharovovu cenu za slobodu myslenia jednotlivcom a organizáciám, ktoré výnimočným spôsobom prispievajú k boju za ľudské práva.

Demokratická opozícia vo Venezuele

Národné zhromaždenie (Julio Borges) a všetci politickí väzni, ktorých uvádza Foro Penal Venezolano a ktorých reprezentujú Leopoldo López, Antonio Ledezma, Daniel Ceballos, Yon Goicoechea, Lorent Saleh, Alfredo Ramos a Andrea González

Vo Venezuele už niekoľko rokov trvá politická kríza. Vládnuca strana postupne obmedzuje zásady právneho štátu a ústavný poriadok a v marci 2017 najvyšší súd zbavil demokraticky zvolené národné zhromaždenie legislatívnej právomoci. Predseda národného zhromaždenia Julio Borges zhrnul situáciu vo Venezuele týmito slovami: „Vo Venezuele nejde len o politickú konfrontáciu. Ide o zásadnú, existenčnú konfrontáciu založenú na hodnotách.“

Venezuelské trestné fórum Foro Penal Venezolano, ktoré je poprednou venezuelskou ľudskoprávnou organizáciou poskytujúcou bezplatnú právnu pomoc osobám s obmedzenými finančnými zdrojmi, o ktorých sa predpokladá, že sú svojvoľne zadržávané, mučené alebo napadnuté počas protestov, zároveň vo svojej v najnovšej správe uvádza, že počet politických väzňov prekročil šesťsto. Medzi týmito politickými väzňami sú hlavní predstavitelia opozície Leopoldo López, Antonio Ledezma, Daniel Ceballos, Yon Goicoechea, Lorent Saleh, Alfredo Ramos a Andrea González.

Hoci venezuelskému opozičnému vodcovi Leopoldovi Lópezovi bolo v júli po viac ako troch rokoch zadržavania dočasne umožnené domáce väzenie, v auguste 2017 bol opäť preložený do väzenia. Ďalší významný opozičný politik a bývalý starosta Caracasu Antonio Ledezma je v domácom väzení už od roku 2015. Bývalí starostovia Alfredo Ramos (Iribarren) a Daniel Ceballos (San Cristobal) boli tiež uväznení, rovnako ako študentský aktivista Lorent Saleh. Medzi politickými väzňami sú dvaja španielski občania, Andrea González a Yon Goicoechea.

Od začiatku roka bolo zavraždených viac ako 130 príslušníkov opozície a vyše 500 ich bolo svojvoľne uväznených.

Andrej Sacharov

Andrej Sacharov (1921 – 1989) bol významný fyzik, aktivista za ľudské práva, disident a zástanca reformy v ZSSR. Andrej Sacharov, priekopník jadrovej fyziky a otec sovietskej vodíkovej bomby, mal 32 rokov, keď sa stal plnoprávnym členom Sovietskej akadémie vied. Koncom 50. rokov 20. storočia sa však začal čoraz viac znepokojovať následkami jadrových skúšok a politickými a morálnymi dôsledkami svojej práce, ktoré mohli viesť k hromadným úmrtiam. V 60. rokoch minulého storočia vystúpil proti pretekem v nukleárnom zbrojení, v dôsledku čoho mu zakázali účasť na všetkých vojenských činnostiach s najvyšším stupňom utajenia a zbavili ho privilégií.

V roku 1970 sa stal jedným zo spoluzakladateľov Výboru pre ľudské práva v ZSSR a začal sa venovať obhajobe ľudských práv a obetí politických procesov. V roku 1972 sa oženil s Jelenou Bonnerovou, spolubojovníčkou za ľudské práva. Napriek rastúcemu tlaku vlády sa Sacharov zasadzoval nielen za prepustenie disidentov vo svojej krajine, ale stal sa jedným z najodvážnejších kritikov sovietskeho režimu a stelesnením

boja proti odopieraniu základných práv. Bol, použijúc slová Nobelovho výboru, ktorý mu v roku 1975 udelil cenu za mier, „hovorcom svedomia ľudstva“. Nobelovu cenu mu nedovolili ísť si prevziať osobne, no represie ani vyhnanstvo nedokázali zlomiť jeho odpor.

Po tom, ako verejne protestoval proti vojenskému zásahu Sovietskeho zväzu v Afganistane v roku 1979, ho v roku 1980 poslali do exilu do uzavretého mesta Gorkij. Počas exilu bol pod prísny policajným dohľadom. Európsky parlament v roku 1988 založil cenu pomenovanú po Andrejovi Sacharovovi ako uznanie za jeho celoživotnú angažovanosť v oblasti ľudských práv. Povedané slovami Jeana-Francoisa Deniaua, ktorý viedol túto iniciatívu, Andrej Sacharov bol „európskym občanom zosobňujúcim slobodu myslenia a prejavu, ktorý sa na základe svojho presvedčenia a svedomia rozhodol vzdať všetkých materiálnych výhod a uznania, ktoré mohol získať“.

Sacharovova Cena

Sacharovova cena za slobodu myslenia je najvyšším ocenením, ktoré Európska únia udeľuje za prácu v oblasti boja za ľudské práva, pričom po prvýkrát ju v roku 1988 udelila Nelsonovi Mandelovi a Anatolijovi Marčenkovi. Je vyjadrením uznania jednotlivcom, skupinám a organizáciám, ktoré významnou mierou prispeli k ochrane slobody myslenia. Európska únia touto cenou a prostredníctvom jej pridruženej siete podporuje laureátov, ktorých tak posilňuje a podnecuje v boji za ich vec.

Ocenenie doteraz získali disidenti, politickí vodcovia, novinári, právnici, aktivisti občianskej spoločnosti, spisovatelia, matky, manželky, vedúci predstavitelia menších, skupina aktivistov vystupujúcich proti terorizmu, mieroví aktivisti, aktivista zasadzujúci sa proti mučeniu, karikaturista, dlhodobo zadržívaní väzni svedomia, režisér, OSN ako orgán, a dokonca aj dieťa bojujúce za právo na vzdelanie. Propaguje najmä slobodu prejavu, práva menších, dodržiavanie medzinárodného práva, rozvoj demokracie a uplatňovanie zásad právneho štátu.

Európsky parlament udeľuje Sacharovovu cenu spolu s finančnou odmenou vo výške 50 000 EUR koncom každého roka na plenárnej schôdzi v Štrasburgu. Kandidátov môžu navrhovať politické skupiny alebo aj jednotliví poslanci Európskeho parlamentu, pričom podmienkou je, aby každý kandidát získal podporu aspoň 40 poslancov. Kandidátov predstavia na spoločnej schôdzi Výboru pre zahraničné veci, Výboru pre rozvoj a Podvýboru pre ľudské práva a členovia týchto výborov v plnom zložení hlasovaním vyberú do užšieho výberu troch kandidátov. Konečného víťaza alebo konečných víťazov Sacharovovej ceny vyberá Konferencia predsedov, orgán Európskeho parlamentu na čele s predsedom, ktorá sa skladá z vedúcich predstaviteľov všetkých politických skupín zastúpených v Parlamente, vďaka čomu je výber laureátov skutočne európskou voľbou.

Laureáti

- 2017** Demokratická opozícia vo Venezuele
- 2016** Nádja Murád a Lamjá´ Hadží Bašár
- 2015** Ráif Badawí
- 2014** Denis Mukwege
- 2013** Malála Júsafzaj
- 2012** Nasrín Sutúde a Džaafar Panáhí
- 2011** Arabská jar (Muhammad Búazízí, Alí Farzát, Asmá Mahfúz, Ahmad As-Sanúsí a Razán Zajtúna)
- 2010** Guillermo Fariñas
- 2009** Memorial (Oleg Orlov, Sergej Kovalov a Ľudmila Alexejevová v mene organizácie Memorial a ďalší obhajcovia ľudských práv v Rusku)
- 2008** Chu Ťia
- 2007** Sálíh Mahmúd Muhammad Usmán
- 2006** Alexander Milinkievič
- 2005** Ženy v bielom, Hauwa Ibrahim, Reportéri bez hraníc
- 2004** Bieloruské združenie novinárov
- 2003** Generálny tajomník OSN Kofi Annan a všetci pracovníci OSN
- 2002** Oswaldo José Payá Sardiñas
- 2001** Izzat Ghazzáwí, Nurit Peled-Elchanan, Dom Zacarias Kamwenho
- 2000** ¡BASTA YA!
- 1999** Xanana Gusmão
- 1998** Ibrahim Rugova
- 1997** Salíma Ghazálí
- 1996** Wei Ťing-šeng
- 1995** Leyla Zana
- 1994** Taslima Nasrin
- 1993** *Oslobodenje*
- 1992** *Las Madres de Plaza de Mayo*
- 1991** Adem Demaçi
- 1990** Aun Schan Su Ťij
- 1989** Alexander Dubček
- 1988** Nelson Rolihlahla Mandela, Anatolij Marčenko (in memoriam)

Andrej Sacharov so svojou manželkou Jelenou Bonnerovou.

© Yury Rost

Titulná fotografia

© EU 2017 - EP/AP Images / Ariana Cubillos

Print:
ISBN 978-92-846-1852-1
doi:10.2861/507887
QA-06-17-130-SK-C

PDF:
ISBN 978-92-846-1853-8
doi:10.2861/792610
QA-06-17-130-SK-N

europarl.europa.eu/sakharov
#SacharovovaCena